

نخسی هبرده ۱۰ غروشدر.
ستلکی پوسته ایله ۵ لیرا.
(اجنبی ملکتکار اینچین ۵ دولار).

ایونه واعلان ایشلری اینچین استانبول بروزنه
مراجعت ایدبیلر.
بازی ایشلشک مرجعی آنقره مرزیدر.

حیات

میان راه امباذه ... دنباء راهها چونه میات فاتالم ۱...
- نیمه -

۲ نخی جلد

آنقره ۱۸، اگتوس ۱۹۲۷

صایی : ۳۸

اداره مرکزی :

آنقره ۱۰، استانبول جاده‌سته آنقره
معارف امینلکی یاندکی دائزه

استانبول بوروسی :

استانبوله ۸۷ نویروده
باب عالی جاده‌سته دائزه مخصوصه

«شو و غرب» مسئله‌نامه دارا ارلر و فلسفی تقدیر

مزاجک تحلیلی اولان تلقیلرده آنچق لایق
اولدینی درجه‌ده قیمت ویریلر. اجتماعی مسئله‌لره
تعلق ایده‌ن ائرلوبوله بر تقدیمی کوزله باقیلمازه
اکثرا بزی یا کیتیر.

چوق زمان بر اثر آنچق مؤلفک شخصیتی
داوشخصیتی تشکیل ایلهین محیطی نظره آلسنمق
شه طبله آ کلاشیلابیلر. مشهور بر حکایه وارد: «
برکون برانکلیز، بر فرانسز، بر آلمان فیله
هائی بر اثر یاز مق اوزره سوز لشمشر، انکلیز
بوئی یاز ایسلیمک ایچون تدقیق و تبعه زمین
اولا بیله جک مواده احتیاج کوردمش، قالقش
اسایه، آفریقا یه کیتمش، فیل آلامش،
طوت‌قلوینه باقش، اوچ سنه آولاده‌ری فیلار
حقنده مشاهده‌لریا پاش، آنچق اوندن صوکرا اثری
یازمش. واقعا اثرده اویله اینجه اسلوب یوق.
 فقط فیل حقنده فاندیلی معلومات وار. فرانسز
ایسه بونله لزوم کوردمش، نباتات با خجه‌سنه
کیتمش، اوراده دوستلرینه راست کلش. فیله،
دار مصاحب‌لریا پاش، همان ایرتیسی کون‌ده
فیله دائز شایان دقت بر مقاله میدانه چیقارمش
اینجه، نکته‌لی بر مقاله ... المان ایسه پیپوسنی،
بیرانسی حاضر لامش، او داسنه چیکیلش، بر سنه
قادار دوشوندکن صوکرا «فیله‌کی بذاته
حقیقت» و دائز مابعد الطبیعی بر اثر میدانه
قویمش ... بو حکایه‌ده میـالله میدانده‌در.
 فقط مختلف ملتلرک عینی مسئله‌لر اوزرنده‌کی
کوروش طرزینه تحوله اشارت ایله‌مک اعتباریله
معنیدار در. یالکز فلسفی ذهنیته مالک اولاندرکه

عمومی بر جریانه ربطه چالیشیرلر، اونک ایچون درکه
وقایی داهاؤایی ا کلاشیلابیلر حاله کتیرلر.

بو نوع قوتلی متفکرلرک یتیشمه مسندن
ماضیده خیلی ضرر کوردک. غربدن مملکت‌مزه
معلوماتی نقل ایده‌نلر هیچ بزمان و معلوماتک
تکوننده کی سبیل اوزرنده، استاد ایله‌دیکی مقدمه‌لرک
قیمتی حقنده دوشونگک لزوم کورمیورلاری.
اونک ایچون ساده‌جه معلومات و دستورلر نقل
ایله‌دیلر، اونلردن اوکره‌منلرده بومعلومات
و دستورلری بلله‌دیلر. بیویزدن معلوماتی
دیدیکمز کی‌سلر اکثرا فلسفی ذهنیتک تام
عکسی اولان برکوروش صاحبی اولدیلر.

بو نوع ادلر اکزیاده اجتماعی علم‌لره اشتغال
ایندلردن یامعنی بر فلسفی مالک وجوده کتیره جک
قادار برد، یاخود بر فلسفی مسلکه اتباع بکله نیردی.
بوکون ایچون داهما زیاده بکله شی انسانه،
حیاته، یاخود مکونانه هائی اک کلی مسائل
قارشی‌سنده دوشونجه نک فلسفی دیدیکمز استقاماتی
تعقیب ایله بی‌لهم‌سنده‌در.

فلسفه ذهنیتی Esprit philosophique،
فلسفی طور Attitude philosophique دیمه
بیله‌جکمز بوده‌نی استقامات صاحبی متفکرلر، بزم
کی مدنی حیاتک اک عمومی عقیده‌لرینه اشتراك
ضرورتی دویان بر ملت ایچونه قادار لازم‌در! مدنی
مالک روشنی محکم‌که ایده‌رکن، مختلف ساحه‌لرده علمک
قیمتی اوچیرکن، آنچاق بونلرک یا کیلماری
احتمالی ضعیفتر. فلسفی کوروش‌هه صاحب اولانلر
وقایع‌دن، مکونات‌دن اکلی نقطه‌لری بولا جقلری ایچون
دوشونج‌لری کنیشله‌تیر و هر انسانی حرکتی داهما

هزاران قالقاتلر يغىي قولچاقلر
پرسلاح اولىسىدرا او كىدە كوجىكلر
باش اراك سلامە طورك جىچىكلر
.....

حقىقت بىللە او تر كىلىسىدە
ياورو شاهىن طورنا قۇوار تىلىسىدە
قاقيمىش ارسلانىدرا شىمىدى چول اىستە
.....

شىمىدى كىرى بىلدە بىز بىلەز
وارك تدارك كوروكز چولكىز
كوردىستان بىلەز كوروكز
.....

قول مصطفىم بونى بىلە سوبەدى
ايىدى عشقك درىاسى بىلەدى
قول اوغلودە مخانىشك ايلەدى
.....

شاعرك كىنىسىنى « قول مصطفى » دىبە ذكر
ايىتەسى ، اسکى ئەمانلى سلطنتى اصطلاحىنجە « قول
طاڭقەسى » نە منسوب اولدىغەن علامىدر . بى منظومە،
اونى ، بىدادىسىنىدە بىلەز بولۇنان اور دوشاعر لىزندە
عدىاتىدىرى بىلەز . سوڭ بارچىدە « مخانىشك ايتىكىندەن »
جىشت او لۇنان « قول اوغلۇ » ، او دورك معروف
و دىكلى ساز شاعر لىزندە اولوب ، آكلاشىلان ،
« قايقىچى مصطفى » ايلە آزازىندە بىر رقابت موجوددر ؛
وغالبا بوسفرە اشتراك ايلەمەمىشىدر .

اون بىنچى عصرك مشهور هېزلىلىزندەن « كفرى
بەبىي » نك ۱۰۵۶ « سەنسەنە او لاچق وقاپىي
محنۇي هەزلى آمىز و مئنۇر بىر « احکام كىلە » رسالەسى
واردر . خصوصى كىتخانە مندە موجود او لان بى
رسالەدە ، شوقىد بالخاچە جاب دقتىدر : « ... و دىنى
شەرا طائىھەنىك ارباب دولت و اصحاب عن و رفته
و يرىدىكلىرى قىاصىد سلىھ و توارةخ نېيسە ضمەنندە
صلە و احسان اميدى مأمول اىكىن جور فراوان ايلە
دكىن و كۆتكى يەلرىنە ، اما قايقىچى مصطفى دىيشلىرىنە
و تكىلەمەلىرىنە زىيادە اعتبار و تۈقۈر اىتەلرىنە... » ،
بىزم قلاسق شاعر لىك خلق شاعر لىزندە قارشى
بىسەدلىكلىرى تىزىيەتكار حىلىك بىر نېيجهسى او لان بى
« زىلكار افادە » ، ايىن نقطە نظردىن دقەنە شايىاندر : او لە ،
« قايقىچى مصطفى » ۱۰۵۶ سەنسەنەن او لە اشتەر
ايىش بىر ساز شاعر يىدر ؟ ئازىا ، او دورك مختلف
ساز شاعر لىك آراسىندا « قايقىچى مصطفى » بارز
بر شخصىتىدر . ايىش بىر صورتىلە ، « كفرى بەبىي » نك
افادەسى دە ، يوقارىدە « قايقىچى مصطفى » حىندا
و يرىدىكىز معلوماتى تأييد ايىش او لىبور .

بنە بى دورە عائىد بىر مجموعەدە راست كلوب
بۇندىن او لەن درت سەنە اول [۱۹ نىسان ، ۱۳۳۰]

ساز شاعر لىزندە عائىد نو تەرى

قايىچى مصطفى

- بىنچى اون بىنچى عصر خلق شاعر لىزندە -

« اوپىلا چىلى » سياحتىماھىنىك بىنچى جىلدندە ،
« خەدرابع » دوزى جو كور شاعر لىزندە « عتاق » نك
غىرې بىرسى كەذىتى آكلا تىرىكىن ، بالمناسىبە ، بىر طاقىم
ساز شاعر لىزندە اسلامىخى ذىرى كىدەر : [...] اما عىجىب
جو كور چالاردى . قور اوغلۇ ، قول اوغلۇ ،
فرطل اوغلۇ ، قايىچى مصطفى ، كەنك سليمان ، قايىچىلەر
مىسلىفاسى ، كەدامامۇسا ، ترابى ، كەدابى ، كاتىجى
و ساڭىلەر نە بونك كى جو كور چالا بىلەر ؟ نەدە
بىكۆنە معنالى ، محرق اشعاھ سوبەمكە قادردرلەر .
زىرىا سوزىندە ئائىر واردى كە استادىن فيض آلوب
متىسوغانە كەفتارلى بىر مىرد سخنەنەن اولىشىدە [] .

« اوپىلا چىلى » نك بوافادەسى ، بود كەيتىدىكى
شاعر لىك او ئاكەلە معاصر اولىدەن ، حتى كىنىسىنىك
او نىزك اثرلىرىنە و ساز جالقىدە كى مەھار تلىرىنە اصلاحىكانە
قالىدەن ئەنلىرىنىڭ كۆسۈرمىكىدە در . في الحقيقة بىنچى اون بىنچى
عصر ، ساز شاعر لىزندە بىك زىيادە جو غالىبىنى ، داها
دوغروسى ، بىز ، ساز شاعر لىك حقىنە مىكە كەفضلە
معلوماتە مالك اولىدەن قالمە بىر جوق دستان ، قوشە ،
تىكىلەمە ، وارساغى ، الح ... لورە صىق صىق تصادف
او لۇنور . ايشتە اسکى بىر جمۇعەدە « قايىچى مصطفى »
نامەنە مىقىد بولىدەن كۆچوك بىر منظومە ، شېھىز ،
« اوپىلا چىلى » نك بىتە ايتىدىكى « قايىچى مصطفى » يە
عائىدەر . منظومەنەك ، سراد رايىك « بىداد » سفرى
مناسىتبىلە يازىلماش اولماسى دە بونى تأييد . كىدەر :

حضرت اىوبىدە قىلىچ قوشانىدى
كىنىدىكى بولارە قوماش دوشەندى
قىزىل باش دە قورقۇرى كىنىدى او شەندى
سلطان سراد كەلدى آجيڭىك طاغىلە

كى بىر تۈرك مەتكىرى استقلال حىنچى و تۈرك
انقلابى ايجە تۈرپايدە جىك بىر ائر و جوودە كىتىرمەكە
(شرق وغرب) مسئلەسى كى الا عمومى و مەغلۇق
مسئلەنى دە بىر جوق نەقطەدە آيدىنلاتا بىلەر . هەر
حالدە بىلە بىر ائردىن چىقاچق نېيجه موسىو
ھازىرى ماسىيك (شرق وغرب) نەن داها
جوق كىشى معنا سىنە تىجىرى بىدە دايانش او لور .

محمد امين

بوتون بىكۈرۈشلەردىكى خصوصى جەھتلەڭ ئاڭلىكى
و حىقىقى نەقطەلەرى آيرابىلىرلە .

مختىف مؤلفلەردىكى بىكۈرۈش اخلاقىنىڭ
اڭ يىكى مئالى شو صوڭ سەنەلەردىكى كۈرۈپورز .
تۈركىكىنڭ انقلابى ، روسيەنەك وضعىتى ، چىن
اخلاقىلى ، مصر حىكىنى ... غرب مؤلفلەرنى
(شرق وغرب مسئلەسى) او زىرنە كىكىن تەدقىقە
و دوشاونىكە مجبور ايتىدى . انكليز مؤلفلەرىنىڭ
اڭتىسى مسئلەيە بولىلە عمومى جەھەدىن باقدۇلىرى
يوقىدر . او نىزك نظرىندە بىر چىن مسئلەسى ،
برەندىمىسى ، بىر روسيە مسئلەسى الح واردە
معين زمان اىچىندە بومسئلەلر كە انكلتەرىيە ئەمس
ايلەن جەھەلر ئىنجەنە تەخلىل اولۇن مەقدەدر .
برەدەشپەنغاڭلەر كە ، قايزەرلىنگە ئاڭلارىنە باقىكىز ،
شرقىدە و روسيیدە اولان بو تحولات صرف
مالشمۇل ماھىتى اعتبر بىلە موضوع بىخت اولىش ،
بوتون بىكۈرۈشلەن ئاسانىتىك اشتىاقلىرى
جىقارىلەق اىستەنلىمشىدر . بونارك يانىندە
مثلا فرانس موسىو هاتىرى ماسىيك (شرق
وغرب) اسمى طاشىيان اثرى وار ... بوندە قويو
بر قاتولىك روسيەدە ، آسىادە ، آلمانىادە كى
حركتەرى و مەنۋىنیتىزلىكلىرى (آسيا تىزم)
دىدىكى مېھىم بىر ئىمایلە ارجاع ايدەن بىر رومانىجى
كۈرۈشىن و نېيىجەدە قاتولىكلىكدىن پك چوق
شى بىلەن بىر دىندا تەقىسىن باشقە بىشى يوق ..
اڭر بىر ائرلىرى صرف مؤلفلەن مەجىطىنە
و مەناجە ئاڭدۇ خصوصىتى حسابە قانقىزىن
او قورساق مسئلەنىك اساسنە بىلە نەۋە ئەتك
قابل او لاما ز . حالبۇكە بۇتون بىكۈرۈشلەر
استفادە ايدىلە جىك بىر جوق عمومى نەقطەلەر وار ...
بىك او بىلە كلىوركە فلسەنە ذەنەتە صاحب
بر تۈرك مەتكىرى بىكۈرۈشلەردىكى حىقىقى نەقطەلەرى
طۈپلەمنى بىلەر سەرقە وغرب مسئلەنى دە
ايى تۈرپايدە جىك بىر حالە كلىر . چونكە استقلال
حربى بىر اىكى قوتىك ، انقلاب بىر اىكى روحك
مجادىلەسى اثرىدر . او حربىك عاملىلىرى و تۈرك
انقلابى تولىد ايلەن سېيلەن تۈرپايدىكى زمان
شرقىدە كى مجادىلەلر كە ، ئىمایلەلر منشائى پك اىي
آكلاشىلەر .

(حيات) بىستۇنلەرندە بىر قاج دفعە سوبەلىرىكىم